

BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY FROM CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
“HISTORY. CIVILISATION. CULTURE” DOCTORAL SCHOOL

Politics and Identity among Romanians in Dualistic Hungary
at the beginning of the 20th Century

- Thesis summary -

Scientific coordinator:

Professor Dr. *Sorin MITU*

Doctoral candidate:

Florina-Cosmina SAS (RAITA)

Cluj-Napoca

2025

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	6
PART ONE - POLITICS	
I. ROMANIAN POLITICAL ORIENTATIONS IN HUNGARY	
IN THE EARLY 20TH CENTURY	17
<i>Political, economic and social coordinates of the Dualist Monarchy at the beginning of the new century</i>	17
Chapter 1. The national political activism - changing the political tactics of the NRP and attitudes towards Transylvanian autonomy	24
<i>a. Between fighting dualism and fighting Transylvania's union with Hungary</i>	26
<i>b. From passivism to political activism, from territorial autonomy to national autonomy and the advocacy of the idea of a Hungarian state</i>	34
<i>c. External factors' influence on the adoption of activism</i>	40
Chapter 2. The governmental political activism	45
<i>a. The Romanian Moderate Party</i>	48
Chapter 3. The Romanian Socialism in Dualist Hungary	52
Chapter 4. The Electoral Behavior of Romanians in Dualist Hungary	56
<i>a. The legal framework of parliamentary elections, statistics on the electorate in Dualist Hungary and the political parties</i>	58
<i>b. Romanian voters' turnout in Dualist Hungary between 1901-1910</i>	61
<i>c. Determining factors of electoral turnout. The corruption and the corruptibility</i>	65
<i>d. The lack of political education and the indifference of the Romanian electorate</i>	72
<i>e. Candidate election criteria</i>	77
<i>f. The national identity and party allegiance</i>	82
II. POLITICAL GROUPS AND IDEAS WITHIN THE ROMANIAN NATIONAL MOVEMENT BETWEEN 1905-1914	89
Chapter 1. The traditional-dynastic political grouping	89
<i>a. The federalist background in the Habsburg Monarchy</i>	90
<i>b. Aurel C. Popovici, Franz Ferdinand and the United States of Greater Austria</i>	93

<i>c. Romanians' attitude towards federalism</i>	104
<i>d. The influence of international relations on the evolution of federalist ideas</i>	114
<i>e. The failure of federalist projects</i>	117
Capitolul 2. The centrist NRP group and the Romanian-Magyar negotiations	122
<i>a. The premises for initiating the Hungarian-Romanian negotiations and István Tisza</i>	123
<i>b. Romanian attitudes towards the Hungarian-Romanian negotiations</i>	130
<i>c. The Balkan Wars and Franz Ferdinand - crucial influencing factors for the development of the Romanian-Magyar negotiations</i>	137
<i>d. The causes of failed negotiations</i>	144
Capitolul 3. The Young Steeled Men and the intergenerational conflict	147
<i>a. The generational conflict within the Romanian national movement in the Hungarian Kingdom</i>	153

PART TWO – IDENTITY

IDENTITIES AND IDENTITY-RELATED ATTITUDES OF ROMANIANS IN DUALISTIC HUNGARY AND INTERWAR TRANSYLVANIA	167
<i>Theoretical and terminological delimitations</i>	170
Chapter 1. Complementary identities among Romanians in the Hungarian Kingdom in the early years of the 20th century	179
<i>a. Homeland, patriotism and citizenship</i>	180
<i>b. Civic identity and dynastic loyalty</i>	187
<i>c. The regional identity</i>	201
<i>d. Constructing identity in relation to otherness and the idea of Romanians' superiority as a nation in Hungary</i>	208
Chapter 2. Identity choices among Romanian officers in the Habsburg army	218
<i>a. Supranational identity</i>	220
<i>b. The officers' honor and the military identity</i>	229
<i>c. The national identity</i>	240
<i>d. The regional identity</i>	250
<i>e. The multiple identity</i>	252
Chapter 3. National indifference among Romanians in the Hungarian Kingdom	261

<i>a. Historiographic theories regarding national indifference</i>	262
<i>b. The indifference to nationalism – the lack of commitment to the national cause</i>	267
<i>c. Everyday ethnicity</i>	278
<i>d. Bilingualism and the school choice for Romanian children</i>	285
<i>e. Mixed marriages</i>	291
Chapter 4. Identity attitudes among Romanians in Transylvania - between national assumption, pragmatic identity and political strategies	299
<i>a. The regionalism as part of the consciousness and politics of Transylvanian Romanians during the interwar period</i>	301
<i>b. Self-determination, the relevance of the Alba-Iulia Act and the symbolic significance of December 1</i>	314
<i>c. Transylvanian Romanians' idea of superiority</i>	318
<i>d. Changing identities and pragmatic identity</i>	326
<i>e. Identity and ideational path: Aurel Ciato, Nicolae Șerban and Grigore Moldovan</i>	339
CONCLUSIONS	357
BIBLIOGRAPHY	369

Keywords: national movement, political projects, electoral behavior, identities, loialism, nationalism, regionalism, national indifference, identity pragmatism.

SUMMARY

On January 10, 1905, the Romanian National Party of Transylvania and Banat members' decision to abandon passivism in favor of political activism marked a turning point in the political evolution of Romanians living in the Kingdom of Hungary. This date and its associated event also constitute the starting point of this doctoral thesis. It is not a chronological beginning, as many of the aspects presented in the following chapters refer to earlier moments in time, some going back as far as the mid-18th century. However, January 10, 1905, and the event associated with it mark the emergence of some fundamental ideas and questions that arise from the analysis of this historical episode: did the Romanians from Transylvania envision an alternative future to that projected by the idea of union with Romania before 1918? Was the idea of the Romanian union a concrete political project formulated by contemporary politicians, or was it rather a retrospective construct of historiography, shaped by a teleological interpretation of Romanians history? What did the shift to political activism signified, if not the adoption of a perspective that reflected the reality of 1905 – one marked by the coexistence of Romanians with other nations in a multi- or even supranational state?

Taking on many more nuances, forms, and ramifications, these questions form the foundation of my research, which is centered around the political evolution and identity dynamics of Romanians in Dualist Hungary – and, after 1918, in Transylvania as part of Greater Romania – during the first decades of the 20th century, as well as the mutual interactions between these elements. The transition to political activism – a decision that entailed the participation of Romanians in parliamentary elections and debates – gave rise to two distinct patterns of response. The main features of these responses generate a series of new dilemmas that are systematically explored throughout this research. The first of them is illustrated by a representative excerpt from Ioan Slavici's writings, dating from 1911: “When they decided to organize themselves in order to send their trusted men to the Hungarian diet, the Romanians in the Hungarian Kingdom admitted that freedom of development could be secured for within the existing Hungarian state and they undertook to do everything humanly possible to secure it for themselves”.¹ In contrast, a second reaction is exemplified by the words of Octavian Goga, who, in the same year, emphasized that

¹ Ioan Slavici, *Sbuciumări la românii din Ungaria*, București, Editura Minerva, 1911, p. 6.

“the political fate of the Romanian nation can be guided along the right path by its own worthiness than by the weakness of its adversary and that, in the end, whether we reconcile ourselves with the Hungarian government or not, the only decisive formula for our existence remains: ‘through ourselves’”.²

What, then, led Goga and Slavici – two prominent figures of the Romanian cultural sphere, both deeply committed defenders of Romanian national identity – to adopt such contrasting positions regarding the political future of Romanians in Dualist Hungary? While Goga's stance can be interpreted as aligned with the historical developments that culminated in 1918 with the formation of Greater Romania, Slavici's position is more surprising. He appeared to advocate a Hungarian-Romanian collaboration, accepting the prospect of a future within the framework of the Hungarian state. In fact, this position reflects the perception shared by an entire generation of intellectuals and ordinary Romanians in 1911: the idea of a Romanian nation-state that would include Transylvania and Banat was, at that point, still inconceivable to many. Thus, while operating from the same national identity framework as Goga, Slavici promoted an alternative path – the possibility that Romanian nationhood could be asserted within a multinational state, through cooperation with the Hungarian authorities. In light of these considerations, the present doctoral thesis aims to deconstruct and analyze these divergent attitudes and strategic choices, along with their complex implications for the identity formation and political approaches of Romanians during the first decades of the 20th century.

In Romanian historiography – and especially in the international scholarship – the past few decades have witnessed a steady re-evaluation and a gradual abandonment of the teleological interpretations that once dominated the histories of the nations of the former Austro-Hungarian Monarchy. Traditional narratives assumed a predetermined trajectory of these ethnic groups toward the creation of independent nation-states, framed as an inevitable outcome of the empire's disintegration. However, starting in the late 20th century scholarly research has increasingly incorporated evidence of the significant socio-economic and institutional progress achieved by the Dualist Monarchy prior to World War I. Moreover, this research tendency has brought to light the diverse political orientations of representatives of various nationalities, many of whom explored political alternatives beyond the nation-state model. These new approaches also highlight the diversification of identities embraced by individuals and communities – identities which, beyond

² Octavian Goga, *Ce e „Tribuna” zilelor noastre?*, Arad, Institutul Tipografic „Tribuna”, 1911, p. 69-70.

nationality, included a range of other affiliations that played a decisive role in shaping political attitudes. Notably, many of these attitudes shared a vision of a common future within a reformed, multinational monarchy.

This doctoral thesis argues that, at the beginning of the 20th century, Romanians in Dualist Hungary considered several possibilities for their national development, not limited to the goal of creating an independent nation-state. Among these alternatives was the idea of maintaining coexistence with other ethnic groups through meaningful reforms within the existing multinational framework. The first part of this research examines the evolution of political ideas and options among Romanians in the Hungarian Kingdom during the early decades of the 20th century, with a focus on the ideological transformations and strategic approaches shaped by the socio-political context of the time. Although national interests formed the foundation of most political initiatives, these were evidently accompanied by various economic, social, and pragmatic considerations on the part of their supporters. Nevertheless, beyond these more or less self-interested motivations, a crucial factor in the formulation of such political projects was the set of identities shaped and embraced by Romanians as inhabitants of a multinational state.

In this context, returning to Ioan Slavici's stance on the tactics of political activism, another key research question arises: what ideological convictions, identity affiliations, or forms of loyalty might have argued Slavici's choice to advocate collaboration with the Hungarians? A first (and almost absurd) interpretation might suggest the exclusion of national identity as a motivating factor, which, by contrast, appears to lie at the core of Octavian Goga's radical position. However, Slavici's numerous affirmations of attachment to the Romanian nation contradict such a view. His writings – whether in the press, in contemporary pamphlets, or in his memoirs – offer clear evidence of additional loyalties that complemented, rather than contradicted, his national identity. This pattern is also evident in the case of many Romanian intellectuals living in Dualist Hungary, whose multifaceted identities form the focus of the second part of this study.

In spite of numerous historiographical studies dealing with the aforementioned themes and topics, the wealth of available primary sources still allows for new interpretations that aim to complement existing research and to clarify certain historiographical controversies and dilemmas. The primary sources used in this doctoral dissertation include memoirs, diaries, correspondence, contemporary writings, parliamentary and electoral speeches, political programs, and press articles. These sources are particularly relevant given that the main socio-professional category

analyzed is the political and intellectual elite of the Romanian population in Transylvania and Banat. At times, however, trying to extend the area of research on the general population, literature, electoral statistics and censuses were also used throughout the research.

Regarding the research methodology, the primary method employed is textual analysis, supplemented by comparative and prosopographical approaches. The study is both thematically and chronologically structured, moving progressively from general aspects to contextual and specific developments within the examined topics. The dissertation is organized into two main parts, as reflected in the title: *Politics and Identity*. The first part of the *Politics* section offers an overview of the Romanian political movement in Dualist Hungary between 1905 and 1914. Although this topic has received considerable attention in the existing literature, a re-evaluation of the political evolution of Romanians within the Austro-Hungarian Monarchy remains necessary – both due to the need for a renewed analytical framework and because of its continued relevance in today's context, where history is often interpreted teleologically and used to support contemporary political agendas. Moreover, a deeper understanding of the dynamics of Romanian political life in Dualist Hungary directly contributes to the central aim of this doctoral thesis: to explore the relationship between the political sphere and identity, and the ways in which they mutually influenced each other during the period in question.

Before the four chapters of the first part, the dissertation opens with a concise overview of the main political, economic, and social coordinates of the Dualist Monarchy at the beginning of the 20th century. This introductory section highlights the upward trajectory of the empire's development – a dynamic that, at the time, offered little indication of its future collapse. The first chapter focuses on the supporters of the activist orientation within Romanian political nationalism, a movement inaugurated by the Romanian National Party's conference on January 10, 1905. It analyzes the shift from passivism to political activism and the consequences of this transformation, particularly in relation to the demands for territorial autonomy in Transylvania. The second chapter addresses the governmental-activist orientation within the Romanian political movement in Dualist Hungary, with particular emphasis on the program of the Romanian Moderate Party. The third chapter offers a brief examination of the Romanian socialist group in the Hungarian Kingdom. Its aim is to underscore the ideological diversity within the Romanian political landscape and to situate Romanian socialism within the broader context of a growing transnational movement that increasingly attracted support across the Monarchy's various nationalities. The

final chapter of this first part provides an analysis of the electoral behavior of Romanians in Dualist Hungary at the beginning of the 20th century.

The second section of the first part of the thesis examines the main political orientations and projects of the Romanian national movement in Transylvania at the beginning of the 20th century. The first chapter focuses on representatives of the traditional-dynastic faction, who advocated for the federalization of the Habsburg Monarchy and maintained strong loyalty to the imperial ideal and the Habsburg dynasty. The following chapter analyzes the faction within the Romanian National Party (NRP) that supported collaboration with the authorities in Budapest, with particular attention to the responses generated by the Romanian-Hungarian negotiations between 1910 and 1914. The final chapter of this section addresses the radical wing of Romanian nationalism, represented by the *Steeled* group – one of the key factions that contributed to the intergenerational tensions within the Romanian national movement in Transylvania during the 1910s.

The second part of the paper explores the issue of identity, offering a series of analyses focused on the identity attachments of Romanians and the ways in which these attachments were negotiated and managed. The introductory section provides the theoretical and terminological framework for understanding the concept of identity. The first chapter examines various forms of identity embraced by Romanians in Dualist Hungary – such as patriotism, citizenship, civic identity, dynastic loyalty, and regional identity – which, alongside national identity, contributed to the construction of a complex identity framework. This multifaceted identity was shaped by the experience of coexistence with diverse nations and communities within the Habsburg Monarchy. The second chapter addresses the identity choices of Romanian officers in the Austro-Hungarian common army. It builds on the previous chapter's discussion and offers a concrete example of how multiple identities were assumed, balanced, and reconciled in a specific socio-political context. The third chapter investigates a topic largely marginalized in Romanian historiography: the national indifference. It seeks to explore the relevance of this concept to the identity dynamics of Romanians in Dualist Hungary, and examines how everyday attitudes – often at odds with nationalist discourses – might be interpreted within this theoretical framework.

The final chapter of the thesis examines the identity attitudes of Romanians in Transylvania, highlighting the oscillation between authentic identity, pragmatic adaptation, and political strategy, while extending the research chronology into the early interwar period. An

overview of the sources used in this chapter underscores the importance of considering the personal, material, and political interests of the elites who shaped both identity narratives and political discourse. The structure of this chapter is organized around two major identity stances that defined the political evolution of Transylvanian Romanians in the early years of Greater Romania: Transylvanian regionalism and identity pragmatism. The discussion on pragmatism is further developed in a final subchapter that explores the professional trajectories and intellectual contributions of three representative figures of the Romanian intelligentsia in Transylvania – individuals whose careers began in the late 19th century and extended into the interwar period. The conclusion of the thesis synthesizes the key findings regarding the relationship between politics and identity, offering responses to the central questions raised in the introductory section.

Finally, it is important to briefly emphasize the necessity and originality of this scholarly approach, considering the large number of existing studies and analyses in historiography that focus on the political and national movement of Romanians in the Austro-Hungarian Monarchy, and particularly in Dualist Hungary. One of the key arguments in this regard concerns the persistence of a teleological perspective in a large part of the earlier research, which has often interpreted Romanian history as a linear and inevitable progression toward national unification and independence. The increasing emergence of studies that distance themselves from this interpretive model reflects a necessary and constructive shift: it allows for a reconstruction of the Romanian historical experience that is more faithful to the complexity of the past, and it aligns Romanian historiography with international trends that have, for some time now, rejected the idea that the disintegration of the Austro-Hungarian Monarchy was predetermined before the First World War. Moreover, the constant references to the broader regional and international context – contexts that shaped and constrained political choices – help to reframe the Romanian experience within a comparative framework, illustrating that the evolution of the Romanian political movement was part of a wider process experienced by other nationalities of the Habsburg Monarchy.

Equally, the originality and relevance of this doctoral dissertation lie in its engagement with themes that have been either underexplored or approached from new perspectives. It examines the electoral behavior and representativeness of Romanian politicians in Dualist Hungary, investigates the multiple and sometimes contradictory identity affiliations assumed by Romanians, and places particular emphasis on issues such as national indifference. The study of

Romanian officers in the Austro-Hungarian common army, for instance, offers a fresh perspective on identity negotiation within a specific socio-professional category, while also applying the concept of multiple identity

Finally, this scientific approach seeks not only to answer the questions formulated in the introduction and developed throughout its chapters, but also to generate new topics of debate and hypotheses that may open further research directions. Beyond its initial objectives, this doctoral thesis aims to offer an original perspective on themes already explored in historiography, while also advancing new conclusions and lines of inquiry regarding the political and identity evolution of Romanians in Dualist Hungary.

SELECTIVE BIBLIOGRAPHY

1. PRIMARY SOURCES

A. *Memoirs and diaries*

BĂRAN, Coriolan, *Reprivire asupra vieții. Memorii*, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2009.

BOCȘAN, Nicolae, LEU, Valeriu, *Marele Război în memoria bănățeană (1914-1919)*, vol. I, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2012.

BOCȘAN, Nicolae, LEU, Valeriu, BEDECEAN, Mihaela (eds.), *Marele Război în memoria bănățeană (1914-1919)*, vol. III, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, Centrul de Studii Transilvane, 2015.

BOROȘ, Ioan, *Memorialistica*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2012.

BRANIȘTE, Valeriu, *Amintiri din închisoare*, București, Editura Minerva, 1972.

Idem, *Oameni, fapte, întâmplări*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.

Idem, *Jurnal (1923)*, Timișoara, Editura de Vest, 2005.

Idem, *Diariul meu de septiman (Jurnal de lecean, 1885-1886)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014.

DEACU, Horațiu C., *Ziarul unui erou. Însemnări făcute pe câmpul de luptă din Galiția, între 12 august-21 octombrie 1914, ziua în care autorul a fost ucis de un glonte dușman*, Gherla, Tipografia Augustin S. Deacu, 1930.

HOSSU-LONGIN, Francisc, *Amintiri din viața mea*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975.

MAIOR, Liviu, *Alexandru Vaida-Voevod între Belvedere și Versailles. Însemnări, Memorii, Scrisori*, Cluj-Napoca, Editura Sincron, 1993.

MANIU, Iuliu, *Aurel C. Popovici, în Convorbiri literare*, 1927.

MARȚIAN, Iulian, „Însemnările medicului dr. Ignăț Iancsa”, în *Arhiva Someșană*, seria I, 14, 1931.

MIHU, Ioan, *Spicuri din gândurile mele politice, culturale, economice*, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1938.

MUNTEANU, Cassian R., *Atacul. Însemnările de război ale unui soldat român din armata austro-ungară*, București, Editura Librăriei A. A. Stănciulescu, 1915.

Idem, *Martiriul cătanelor. Însemnările din război ale unui soldat român din armata austro-ungară (Atacul, ediția II-a)*, Lugoj, Tipografia „Drapelul”, 1919.

PETROVICI, Ioan, *Figuri dispărute*, București, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, 1937.

POP HOSSU-LONGHIN, Elena, *Amintiri 1880-1930*, Cluj-Napoca, Tipografia P. Barițiu, 1932.

SLAVICI, Ioan, *Opere. Vol. 9: Memorialistică: Varia*, București, Editura Minerva, 1978.

Idem, *Închisorile mele. Amintiri, Lumea prin care am trecut*, București, Editura Albatros, 1998.

Idem, *Opere. VI. Memorialistică. Închisorile mele. Amintiri. Lumea prin care am trecut*, București, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă – Editura Univers Enciclopedic, 2005.

SOHORCA, Iustin, *Restituiri*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019.

STERE, Constantin, „Patru zile în Ardeal: impresii fugitive (I–III)”, în *Viața Românească*, 1, 4, 1906.

TALPEȘ, Petru, *Amintiri*, Timișoara, Editura Mirton, 2008.

TĂSLĂUANU, Octavian C., *Trei luni pe câmpul de război. Ziarul unui român, ofițer în armata austro-ungară, care a luat parte, cu glotașii români din Ardeal, la luptele din Galiția*, București, Editura „Librăriei Școalelor” C. Sfetea, 1915.

Idem, *Amintiri de la „Luceafărul”, Spovedanii V*, București, Tipografia „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1936.

Idem, *Spovedanii, vol. I-V*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2020.

VAIDA-VOEVOD, Alexandru, *Memorii, vol. II*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995.

Idem, *Memorii, vol. IV*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998.

ZWEIG, Stefan, *Die Welt von Gestern*, Zürich, Williams-Verlag, 1976.

B. Volumes of documents, speeches and stenograms

*** *Actele Comitetului Executiv al Partidului Național Român din Ungaria*, Arad, Tipografia Diecezană Gr-Ort. Română, 1911.

BOGDAN-DUICĂ, George, „Înțelepții de la Alba-Iulia. Notele stenografice”, în *Națiunea*, nr. 18, 24 ianuarie 1930.

BRANIȘTE, Valeriu, *Scrisoare către alegători, scrisă din însărcinarea comitetului județean Caraș-Severin al Partidului Național Român*, Lugoj, Tipografia Iosif Sidon, 1922.

CIATO, Aurel, *Problema minoritară la noi: conferință rostită la Timișoara, Lugoj și Cluj*, Cluj, 1927.

KOMAN, Artur, *Documente istorice maramureșene*, Vișeu de Sus, Tipografia Horovitz, 1937.

PĂCĂȚIAN, Teodor V., *Cartea de Aur sau luptele politice naționale ale românilor de sub Coroana Ungară*, vol. VII, Sibiu, Editura Tipografiei Arhidiecezane, 1913.

Idem, *Cartea de Aur sau luptele politice naționale ale românilor de sub Coroana Ungară*, vol. VIII, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1915.

SUCIU, Dumitru (coord.), *Războiul național din Transilvania de la 1848-1849. Date, realități și fapte reflectate în documente bisericești greco-catolice, 1848-1852*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014.

ȚĂRĂU, Augustin, „Cu moartea pe moarte călcând...”. *Românii din vestul Transilvaniei în anii Primului Război Mondial. Documente*, vol I, București, Editura Academiei Române, 2018.

C. Period writings

*** *Chestiunea română în Transilvania și Ungaria: Replica junimii academice române din Transilvania și Ungaria la „Răspunsul” dat de junimea academică maghiară „Memoriului” studenților universitari din România*, Sibiu, 1892.

AGÂRBICEANU, Ion, *Două iubiri: povestiri*, Vălenii de Munte, Editura Tipografiei „Neamul Românesc”, 1910.

BABEȘ. Emil, *Diagnoza: studiu asupra situațiunii politice a românilor din Ungaria*, Budapesta, Tipografia „Poporu Român”, 1910.

BARÎȚIU, George, *Părți alese din istoria Transilvaniei pe două sute de ani în urmă*, vol. III, Sibiu, Tipografia W. Krafft, 1891.

Idem, *Memorial compus și publicat din însărcinarea conferinței generale a reprezentanților alegătorilor români adunați la Sibiu în zilele din 12, 13 și 14 mai st. n. 1881, prin comitetul său emis cu această ocaziune*, Sibiu, 1882.

BODIU, Mihai, MOLDOVAN, Ștefan, „Protest contra Replicii edate în numele tinerimii universitare române”, în *Ungaria*, nr. 1-5, octombrie-decembrie 1892.

CHINEZU, Ion, „Bilanț ardelean”, în *Darul Vremii*, nr. 1, 1930.

CIATO, Aurel, *Note și reflexiuni la situația politică a românilor din Regatul Ungar*, Sibiu, Tipografia Iosif Marschall, 1905.

Idem, „Cronica politică. Criza dualismului”, în *Revista politică și literară*, 10, 1907.

Idem, „Cronica politică. România și evenimentele din Balcani”, în *Revista politică și literară*, 2, 1913.

Idem, *Cronici politice, fasc. I*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-catolic, 1908.

Idem, „În chestia împăcării româno-maghiare”, în *Revista politică și literară*, nr. 3-4, 1914.

Idem, *Scrieri politice, vol. I, 1906-1914*, Cluj, 1923.

CIURA, Alexandru, „Aurel Ciato. 1876-1933”, în *Societatea de mâine*, 3-4, 1933.

CLOPOȚEL, Ion, *Frământările unui an. 1918*, Sibiu, Biroul de Imprimerie „Cosânzeana”, 1919.

GHIBU, Onisifor, *După cinci ai de la unire. De ce mergem spre dezastru. Două scrisori deschise adresate d-lui. Octavian Goga*, Cluj, Tipografia Națională, 1924.

GOGA, Octavian, *Ce e „Tribuna” zilelor noastre?*, Arad, Institutul Tipografic „Tribuna”, 1911.

Idem, *Însemnările unui trecător. Crâmpoie din zbuciumările de la noi*, Arad, Institutul tipografic Nichin și Cons., 1911.

DE HERBAY, Silviu, *Reproducțiuni din scrisele mele ca ofițer român din fosta armată austro-ungară*, București, Tipografia Serviciului Geografic al Armatei, 1921.

IMBROANE, Avram, *Testament politic. Din publicistica unui liberal bănățean*, Timișoara, Editura Marineasa, 2003.

IORGA, Nicolae, „Ascundeți țărani!”, în *Neamul Românesc*, 1 octombrie 1906.

Idem, *Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească*, vol. 1, București, Editura Minerva, 1906.

MANIU, Cassiu, *Considerații asupra importanței activității politice-naționale*, Cluj, 1905.

MANIU, Iuliu, *Patria de lux. Memorandul românilor din Transilvania (Ardeal, Banat, Crișana, Satu-Mare, Maramureș) prezentat M. S. Carol al II-lea în 15 decembrie 1938*, Cluj-Napoca, Erdélyi Híradó, 2001.

MOLDOVAN, Grigore, *Egy fűrdőidény Borszéken*, Cluj, Magyar Polgár, 1883.

Idem, „Datoriile noastre”, în *Ungaria*, nr. 1, 1891.

Idem, „Răspuns la memoriul tinerilor români din București”, în *Ungaria*, nr. 1-4, octombrie 1891-ianuarie 1892.

Idem, *Magyarok, románok. A nemzetiségi ügy kritikája*, Cluj, Gombos és Szupjár, 1894.

Idem, *A románság: politikai, történelmi, néprajzi es nyelvészeti közlemények*, vol. II, Becicherecul Mare, Pleitz Pál Könyvnyomdája, 1896.

Idem, „A piaristák melegében”, în *Öreg diák visszanéz*, Cluj, Editura Dr. György Lajos, 1926.

NEMOIANU, Petru, *Ardealul și Banatul după unire*, Cluj, Imprimeria Dr. Sebastian Bornemisa, 1925.

POPOVICI, Aurel C., *Chestiunea naționalității și modurile soluțiunii sale în Ungaria*, Sibiu, Institutul Tipografic T. Liviu Albini, 1894.

Idem, *Stat și națiune. Statele-Unite ale Austriei-Mari. Studii politice în vederea rezolvării problemei naționale și a crizelor constituționale din Austro-Ungaria*, București, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II, 1939.

RUSU ABRUDEANU, Ioan, STOICA, Vasile, *Habsburgii, ungurii și românii*, București, Institutul de Arte Grafice C. Sfetea, 1915.

RUSSU-ȘIRIANU, Ioan, *Românii din statul ungar: (statistică, etnografie)*, Editura Autorului, 1904.

Idem, *Românii de peste Carpați*, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1908.

STOICA, Vasile, *Suferințele din Ardeal*, Bacău, Editura Vicovia, 2014.

SLAVICI, Ioan, *Românii din Ardeal*, București, Minerva-Institut de arte grafice și editură, 1910.

Idem, *Sbuciumări la românii din Ungaria*, București, Editura Minerva, 1911.

Idem, *Opere, vol. X. Publicistică social-politică. Problema națională. Memorandul*, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2012.

ȘORBAN, Guilelm, *Administrația Ardealului. Studiu*, Dej, Tipografia lui L. Medgyesi, 1921.

TĂSLĂUANU, Octavian C., „Lupta dintre două neamuri. Politica lui St. Tisza și politica lui I. Maniu. O paralelă istorică”, extras din *Revista Convorbiri literare*, 7, 1940.

TOMONI, Dumitru (ed.), *Traian Vuia. Gânditor și militant social-politic*, Timișoara, Editura Orizonturi Universitare, 2006.

URSU, Ioan, *Idealul nostru, articole politice și conferințe*, Iași, Tipografia Națională I. S. Ionescu și M. M. Bogdan, 1915.

VAIDA-VOEVOD, Alexandru, *Mangra, Tisza și Tribuna. Un mănunchi de dovezi adunate din „Tribuna”*, Brașov, Tipografia A. Mureșianu, 1911.

D. Volumes of correspondence

IANCU, Gheorghe, CĂLIMAN, Valeria (eds.), *Valeriu Braniște, Corespondență, vol. II: 1895-1901*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986.

Idem (eds.), *Valeriu Braniște, Corespondență (1902-1910), vol. III: 1902-1910*, București, Editura Minerva, 1989.

IANCU, Gheorghe, CĂLIMAN, Valeria, MÂNDRUȚ, Stelian (eds.), *Valeriu Braniște, Corespondență, vol. IV: 1911-1918*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2001.

GOLDIȘ, Vasile, *Corespondență (1888-1934). Scrisori trimise*, vol I, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1992.

MANGRA, Vasile, *Corespondență*, vol. II, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.

ONOFREIU, Adrian, „Corespondența dintre Vasile Neacșu, Ioachim Mureșan și George Pop (1861-1866)”, în *Arhiva Someșană*, seria III, 2004.

VAIDA-VOEVOD, Alexandru, *Scrisori de la Conferința de Pace de la Paris-Versailles, 1919-1920*, Timișoara, Editura Risoprint, 2018.

E. Newspapers

F. *Drapelul*, VI, 1906 – X, 1910.

- G. *Gazeta Transilvaniei*, XXIX, 1866 – XCVI, 1933.
- H. *Libertatea*, I, 1902 – V, 1906.
- I. *Patria*, III, 1921.
- J. *Românul*, I, 1911 – X, 1920.
- K. *Țara noastră*, III, 1909 – XIX, 1925.
- L. *Telegraful Român*, XIII, 1865 – LVII, 1909
- M. *Tribuna poporului*, IV, 1900 – XIV, 1910.
- N. *Unirea. Foaie bisericească-politică*, XV, 1905 – XXXIV, 1924.
- O. *Viitorul*, I, 1884.

2. Secondary sources

ANDERSON, Benedict, *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Londra-New York, Verso, 2006.

ANCUȚA, Călin-Radu, *Arhiducele Franz Ferdinand și rolul său în relațiile româno-austro-ungare*, București, Fundația pentru democrație și educație politică, 2002.

BARTH, Fredrik, *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*, Boston, Little, Brown and Co., 1969.

BERECZ, Ágoston, „Building a Bilingual Elite: „National Indifference” and Romanian Students in Hungarian High Schools (1867–1914)”, în *Austrian History Yearbook*, 54, 2023.

BILLIG, Michael, *Banal Nationalism*, Londra, Sage Publications, 1995.

Idem, „Banal Nationalism and the Imagining of Politics”, în Michael Skey, Marco Antonsich (eds.), *Everyday Nationhood Theorising Culture, Identity and Belonging after Banal Nationalism*, Londra, Palgrave Macmillan, 2017.

BOCHMANN, Klaus, „Conceptul de patriotism în cultura română”, în Victor Neumann, Armin Heinen (coords.), *Istoria României prin concepte. Perspective alternative asupra limbajelor social politice*, Iași, Editura Polirom, 2010.

BOCHOLIER, François, „Elitele transilvane, între identitatea regională și expansiunea sentimentelor naționale”, în *Altera*, 25, 2004.

BOCȘAN, Nicolae, *Ideea de națiune la românii din Transilvania și Banat (secolul al XIX-lea)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1997.

BOGZA, Miron Adrian, „Tezele federaliste ale lui A. C. Popovici. Evoluția și receptarea lor”, în Studii de istorie a Banatului, XIV, 1988.

BRETT, Daniel, „Indifferent but Mobilized: Rural Politics during the Interwar Period in Eastern and Western Europe”, în Central Europe, 16, 2, 2018.

BRUBAKER, Rogers, Ethnicity without groups, Londra, Harvard University Press, 2004.

BRUBAKER, Rogers, FEISCHMIDT, Margit, FOX, Jon, GRANCEA, Liana, Nationalist Politics and Everyday Ethnicity in a Transylvanian Town, Princeton-Oxford, Princeton University Press, 2006.

BRUCKMULLER, Ernst, „Was There a „Habsburg Society” in Austria-Hungary?”, în Austrian History Yearbook, 37, 2006.

BUCUR, Maria, WINGFIELD, Nancy M. (eds.), Staging the Past. The Politics of Commemoration in Habsburg Central Europe, 1848 to the Present, West Lafayette, Indiana, Purdur University Press, 2001.

BURKE, Peter J., „Identity Change”, în Social Psychology Quarterly, 69, 1, 2006.

CALHOUN, Craig (coord.), Social Theory and the Politics of Identity, Blackwell, Oxford, Wiley, 1994.

CÂRJA, Cecilia, CÂRJA, Ion, Abandonând „uniforma străină”. Românii ardeleni și bănățeni la despărțirea de imperiu (1914-1918), în Liviu Boar, Ioan Bolovan, Laura Stanciu (coords.), „Școală, biserică, stat și națiune în istoria României. Omagiu profesorului Cornel Sigmirean la împlinirea vârstei de 65 de ani”, Cluj-Napoca, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2021.

CÂRJA, Ion, MADLY, Lorand L., VAIDA, Dan-Lucian, „Din armata austro-ungară în România Mare. Destinul unui ofițer uitat: Albert Porkolab (1880-1920)”, în Lönhárt Tamás, Nagy Róbert Miklós, Hunyadi Attila-Gabór (coords.), Modernizare economică, socială și spirituală în Europa Est-Centrală. In honorem Prof. Univ. Dr. Csucsuj István, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2017.

CIORĂNESCU, George, Românii și ideea federalistă, București, Editura Enciclopedică, 1996.

COLE, Laurence (ed.), Different Paths to the Nation. Regional and National Identities in Central Europe and Italy, 1830–70, Londra, Palgrave Macmillan, 2007.

Idem, „Differentiation or Indifference? Changing Perspectives on National Identification in the Austrian Half of the Habsburg Monarchy”, în Maarten Van Ginderachter, Marnix Beyen (eds.), *Nationhood from Below. Europe in the Long Nineteenth Century*, Basingstoke, Hampshire, Houndmills, 2012.

CRÎȘAN, Vasile, Aurel C. Popovici (1863-1917), Alba-Iulia, Editura Altip, 2008.

DEAK, István, *Beyond Nationalism. A Social and Political History of the Habsburg Officer Corps, 1848-1918*, New-York – Oxford, Oxford University Press, 1990.

DEAK, John, „The Great War and the Forgotten Realm: The Habsburg Monarchy and the First World War”, în *The Journal of Modern History*, 86, 2, 2014.

EGRY, Gábor, *A Crossroad of Parallels: Regionalism and Nation-Building in Transylvania in the first Half of the Twentieth Century*, în Anders E. B. Blomqvist, Constantin Iordachi, Balazs Trencsényi (eds.), *Hungary and Romania Beyond National Narratives. Comparisons and Entanglements*, Oxford-New York, Peter Lang, 2013.

Idem, „The Strangers within. National Identity, Everyday Encounters and Regionalism in Transylvania 1918–1944”, Viktória Semsey (ed.), *National Identity and Modernity 1870-1945. Latin America, Southern Europe, East Central Europe*, Budapesta, Paris, KRE Könyvműhely, L'Harmattan, 2019.

Idem, „Regional Elites, Nationalist Politics, Local Accommodations. Center-Periphery Struggles in Late Dualist Hungary”, în Bernhard Bachinger, Wolfram Dornik, Stephan Lehnstaedt (eds.), *Österreich-Ungarns imperiale Herausforderungen. Nationalismus und Rivalitäten im Habsburgerreich um 1900*, Göttingen, V&R Unipress, 2020.

FATI, Sabina, *Transilvania. O provincie în căutarea unui centru. Centru și periferie în discursul politic al elitelor din Transilvania 1892-1918*, Cluj-Napoca, Centrul de Resurse pentru diversitate etnoculturală, 2007.

FERRÉOL, Gilles (coord.), *Cetățenie și integrare socială*, București, Editura I. N. I., 1999.

FISHER, Justin, FIELDHOUSE, Edward, FRANKLIN, Mark N., GIBSON, Rachel, CANTIJOCH, Marta, WLEZIEN, Christopher (eds.), *The Routledge Handbook of Elections, Voting Behavior and Public Opinion*, Londra și New York, Routledge, 2018.

FOX, Jon E., MILLER-IDRISS, Cynthia, „Everyday nationhood”, în *Ethnicities*, 8, 4, 2008.

GELLNER, Ernest, Nations and Nationalism, Ithaca-London, Cornell University Press, 1983.

GERÖ, András, The Hungarian Parliament, 1867-1918: A Mirage of Power, New York, Columbia University Press, 1997.

VAN GINDERACHTER, Maarten, „How to Gauge Banal Nationalism and National Indifference in the Past: Proletarian Tweets in Belgium’s Belle Époque”, în Nations and Nationalism, 24, 3, 2018.

Idem, „Possibilities and Pitfalls of the Concept of National Indifference”, în Nations and Nationalism, 29, 3, 2023.

VAN GINDERACHTER, Maarten, FOX, Jon (eds.), National Indifference and the History of Nationalism in Modern Europe, Londra și New York, Routledge, 2019.

HEGEDŰS, Nicoleta, HORVÁTH, Csaba, POPOVICI, Vlad (eds.), Portrete de ofițeri de origine română din Armata de Honvezi (1868-1918), Cluj-Napoca, Editura Mega, 2020.

HITCHINS, Keith, „The Nationality Problem in Hungary: Istvan Tisza and the Rumanian National Party, 1910-1914”, în Journal of Modern History, 53, 1981.

Idem, Afirmarea națiunii: mișcarea națională românească din Transilvania, 1860-1914, București, Editura Enciclopedică, 2000.

HOBBSAWM, Eric, Nations and nationalism since 1780: programme, myth, reality, Cambridge, Cambridge University Press, 1990.

HROCH, Miroslav, Social Preconditions of National Revival in Europe. A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European Nations, New York, Columbia University Press, 2000.

Idem, European Nations. Explaining their Formation, Londra-New York, Verso, 2015.

IGNAT-COMAN, Luminița, Imagine de sine la românii ardeleni în perioada dualistă, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009.

Eadem, Transilvania între regionalism și integrare. Discurs identitar în perioada interbelică, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2018.

Eadem, „Majorități, minorități și identitate regională. Imaginea românilor despre maghiarii din Transilvania în perioada interbelică”, în S. Mitu (ed.), Raporturi și imagini româno-maghiare, Cluj-Napoca, Editura Argonaut – Editura Mega, 2023.

ILOVAN, Oana-Ramona, SCRIDON, Ioana, HAVADI-NAGY, Kinga Xénia, HUCIU, Dănuț, „Tracing the Military Frontier District of Năsăud. Territorial Identity and Regional Development”, în *Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft*, 158, 2016.

IUDEAN, Ovidiu Emil, „Solidarități politico-naționale la românii năsăudeni în timpul alegerilor parlamentare de la începutul secolului XX”, în Constantin Bărbulescu, Ioana Bonda, Cecilia Cârja, Ion Cârja, Ana Victoria Sima (eds.), *Identitate și alteritate V. Studii de istorie politică și culturală*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2011.

Idem, *The Romanian Governmental Representatives in the Budapest Parliament (1881–1918)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2016.

JUDSON, Pieter M., *The Habsburg Empire. A New History*, Cambridge, Massachusetts, The Belknap Press of Harvard University Press, 2016.

Idem, „Where our commonality is necessary...”: Rethinking the End of the Habsburg Monarchy”, în *Austrian History Yearbook*, 48, 2017.

Idem, „Making Minorities and Majorities: National Indifference and National Self-Determination in Habsburg Central Europe”, în Emmanuel Dalle Mulle, Davide Rodogno, Mona Bieling (eds.), *Sovereignty, Nationalism, and the Quest for Homogeneity in Interwar Europe*, Londra, Bloomsbury Academic, 2023.

JUDSON, Pieter M., ZAHRA, Tara, „Introduction”, în *Austrian History Yearbook*, 43, 2012.

KARCH, Brendan, „Instrumental Nationalism in Upper Silesia”, în Maarten van Ginderachter, Jon Fox (eds.), *National Indifference and the History of Nationalism in Modern Europe*, Londra și New York, Routledge, 2019.

KANN, Robert A., DAVID, Zdenek V., *The Peoples of the Eastern Habsburg Lands, 1526–1918*, Seattle și Londra, University of Washington Press, 1984.

KARDOS, Atilla-Alexandru, K. U. K. Infanterieregiment „Kaiser Leopold II” – Regimentul de Casă al Aradului, Teză de doctorat, Universitatea de Vest din Timișoara, 2021.

KOHN, Gabriel, „Galben-negru până în măduva oaselor și dinastic până la exces”. Ultimul secol al ofițerului habsburgic”, în Ciprian Vălcan (ed.), *Splendoarea decadenței. Viena 1848–1938*, Timișoara, Editura Bastion, 2008.

KÜHRER-WIELACH, Florian, *Siebenbürgen ohne Siebenbürger? Zentralstaatliche Integration und politischer Regionalismus nach dem Ersten Weltkrieg*, München, De Gruyter Oldenbourg Verlag, 2014.

LENGYEL, Zsolt, *Haza és szülőföld. Tanulmányok a transzilvanizmus történetéhez (1867–1945)*, Cluj-Napoca, Editura Kriterion, 2022.

LIEBERMAN, Benjamin, „From Nationalism to National Indifference: Binary Logic and Sense of Time”, în *Nationalities Papers*, 2020.

LIVEZEANU, Irina, *Cultură și naționalism în România Mare, 1918-1930*, București, Editura Humanitas, 1998.

MAIOR, Liviu, *Mișcarea națională românească din Transilvania, 1900-1914*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986.

Idem, *Românii în armata habsburgică. Soldați și ofițeri uitați*, București, Editura Enciclopedică, 2004.

Idem, *Habsburgi și români. De la loialitatea dinastică la identitate națională*, București, Editura Enciclopedică, 2006.

MARIN, Irina, *The Formation and Allegiance of the Romanian Military Elite Originating from the Banat Military Border*, Teză de doctorat, University College London - School of Slavonic and East European Studies, 2009.

Eadem, „Imperial into National Officers. K. (u.) k. Officers of Romanian Nationality before and after the Great War”, în Paul Miller, Claire Morelon (ed.), *Embers of Empire: Continuity and Rupture in the Habsburg Successor States after 1918*, New York – Oxford, Berghahn Books, 2019.

Eadem, „Pitfalls of Sovereignty: Romanian State Building on the Eve of Independence from the Ottoman Empire”, în *Central Europe*, 22, 1, 2024.

MÂNDRUȚ, Stelian, „Relația dintre gruparea federalistă a Partidului Național Român din Transilvania și cabinetul militar al prințului moștenitor Franz Ferdinand (1905-1910)” în Gabriel Bădăraș (coord.), *Istoria ca lectură a lumii: profesorului Alexandru Zub la împlinirea vârstei de 60 de ani*, Iași, Fundația Academică „A.D. Xenopol”, 1994.

Idem, *Mișcarea națională și activitatea parlamentară a deputaților Partidului Național Român din Transilvania între anii 1905-1910*, Oradea, Fundația Culturală „Cele Trei Crișuri”, 1995.

MÂNDRUȚ, Stelian, ONOFREIU, Adrian, „Radiografia unui scrutin electoral (octombrie 1901, Năsăud)”, în Varga Atilla, Iosif Marin Balog (coords.), *Diversitate culturală, realități politice și multiconfesionalism în Transilvania și Banat (sec. XVIII-XX)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014.

MIHĂILESCU, Ștefania, *Transilvania în lupta de idei: controverse în Austro-Ungaria privind statutul Transilvaniei*, părțile 2-3, București, Editura Silex, 1996-1997.

MILLER, Alexei, „National Indifference as a Political Strategy?”, în *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History*, 20, 1, 2019.

MITU, Melinda, MITU, Sorin, *Ungurii despre români. Nașterea unei imagini etnice*, Iași, Editura Polirom, 2014.

MITU, Sorin, *Geneza identității naționale la românii ardeleni*, București, Editura Humanitas, 1997.

Idem, *Transilvania mea. Istorii, mentalități, identități*, București, Editura Polirom, 2013.

Idem, „Imagining Transylvania as Romanian Land. From Regional to National Identity”, în Sorin Mitu (ed.), *Building Identities in Transylvania. A Comparative Approach*, Gatineau–Quebec, Symphologic Publishing & Argonaut, 2014.

Idem, „Românii ardeleni la începutul secolului a XX-lea. Loialități și identități în schimbare”, în Iosif-Marin Balog, Ioan Lumperdean, Loránd Mádly, Dumitru Țicu (eds.), *Multiculturalism, identitate și diversitate. Perspective istorice*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2016.

NAGY, Imola Katalin, „Transylvanianism as Identity Discourse”, în *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 6, 3, 2014.

NEUMANN, Victor, *Conceptul de națiune la români și unguri. Un studiu despre identitățile politice*, Iași, Institutul European, 2013.

Idem, *Neam, popor sau națiune? Despre identitățile politice europene*, București, Editura Rao, 2015.

OSTERKAMP, Jana, „Imperial Loyalties: Pluralism of Belonging, Territories, and Spaces in the 19th Century”, în *Nationalities Papers*, 50, 5, 2022.

PÁL, Judit, „Electoral Corruption in Austro-Hungarian Transylvania at the Beginning of the Dualist Period (1867-1872)”, în Frédéric Monier, Olivier Dard, Jens Ivo Engels (eds.), *Patronage et corruption politiques dans l'Europe contemporaine. 2. Les coulisses du politique à l'époque contemporaine XIXe-XXe siècles*, Paris, Armand Colin (Recherches), 2014.

PÁL, Judit, POPOVICI, Vlad (eds.), *Elites and Politics in Central and Eastern Europe (1848–1918)*, Frankfurt am Main, Peter Lang, 2014.

Idem, „Identity Choices between State and County Officials in late Habsburg Transylvania”, în Alexander Maxwell, Daša Ličen (eds.), *Habsburg Civil Servants Between Civil Society and the State*, Berghahn Books, 2025 (în curs de apariție).

PÁL, Judit, POPOVICI, Vlad, FEHÉR, Andrea, IUDEAN, Ovidiu Emil (eds.), *Parliamentary Elections in Eastern Hungary and Transylvania (1865–1918)*, Berlin, Peter Lang, 2018.

PALFY, Zoltan, „Nationhood Reasserted: Transylvanian Educated Elites before and after the 1918 Change of Sovereignty”, în Anders E. B. Blomqvist, Constantin Iordachi, Balazs Trencsényi (eds.), *Hungary and Romania Beyond National Narratives. Comparisons and Entanglements*, Oxford-New York, Peter Lang, 2013.

PAP, József, *Parliamentary Representatives and Parliamentary Representation in Hungary (1848-1918)*, Frankfurt am Main, Peter Lang, 2017.

PĂRĂIANU, Răzvan, „Poets vs. Politicians: Fin-de-Siècle Budapest and the End of Transylvanian Romanian Traditional Politics”, în Marius Turda (ed.), *The Garden and the Workshop: Disseminating Cultural History in East-Central Europe. In memoriam Péter Hanák*, Budapesta, Central European University – Europa Institut, 1999.

POPOVICI, Vlad, *Tribunismul (1884-1905)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008.

Idem, „The Reorganization of the Romanian National Party in Rural Areas of Lower Alba County prior to Parliamentary Elections in 1919”, în Sorin Radu, Oliver Jens Schmitt (eds.), *Politics and Peasants in Interwar Romania: Perceptions, Mentalities, Propaganda*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2017.

Idem, „Officiers et société civile roumaine en Transylvanie (1790–1867)”, în *Revue Roumaine d'Histoire*, 1-4, 2019.

Idem, „Parioți” și „renegați”. Reprezentanții politici români din Transilvania și Ungaria perioadei dualiste în istoriografie”, în Liviu Boar, Ioan Bolovan, Laura Stanciu (coords.), *Școală, biserică, stat și națiune în istoria României. Omagiu profesorului Cornel Sigmirean la împlinirea vârstei de 65 de ani*, Cluj-Napoca, Academia Română – Centrul de Studii Transilvane, 2021.

RADU, Sorin, SCHMITT, Oliver Jens (eds.), *Politics and Peasants in Interwar Romania: perceptions, mentalities, propaganda*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2017.

RAITA, Florina, „Identity Choices among Romanian Officers in the Habsburg Army”, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Series Historia*, 66, 2021.

Eadem, „Identități și loialități la românii din monarhia austro-ungară la începutul secolului XX”, în *Anuarul Școlii Doctorale „Istorie, Civilizație, Cultură”*, Serie nouă, II, 2022.

Eadem, „Comportamentul electoral al românilor din Ungaria dualistă la începutul secolului al XX-lea”, în Sorin Mitu (ed.), *Raporturi și imagini româno-maghiare*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut&Mega, 2023.

Eadem, „Considerații referitoare la atitudinile identitare ale românilor din Transilvania în primii ani interbelici”, în Sorin Mitu (ed.), *Românii și maghiarii: reprezentări și percepții în secolele XVIII-XX*, Cluj-Napoca, Editura Mega – Philobiblon, 2023.

ROTHENBERG, Gunther A., *The Army of Franz Joseph*, Indiana, West Lafayette, 1976.

SCHEER, Tamara, *Language Diversity and Loyalty in the Habsburg Army, 1868-1918*, Teză de abilitare, Universitatea din Viena, 2020.

SETON-WATSON, Robert W., *Prime impresii din Transilvania*, în *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul: 1918-1928*, vol. III, București, Editura Cultura Națională, 1929.

SIGMIREAN, Cornel, „Elita românilor din Transilvania la 1918: educație, proiecte și opțiuni politice”, în *Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca, Supliment Historica*, LV, 2016.

SINACI, Doru, „Eșecul tratatelor româno-maghiare din 1913/14 și rolul discursului politic în radicalizarea mișcării antidualiste a românilor transilvăneni (1910-1914)”, în Doru Sinaci, Emil Arbonie (coords.), *90 de ani de administrație românească în Arad. Culegere de studii și comunicări*, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2010.

SMITH, Anthony D., *National Identity*, Londra, Penguin Books, 1991.

STANCIU, Laura, „Despre transferul cultural al unui concept. Patrie și patriotism în Transilvania epocii moderne”, în Liviu Boar, Ioan Bolovan, Laura Stanciu (coords.), *Școală, biserică, stat și națiune în istoria României. Omagiu profesorului Cornel Sigmirean la împlinirea vârstei de 65 de ani*, Cluj-Napoca, Academia Română – Centrul de Studii Transilvane, 2021.

STERGAR, Rok, „National Indifference in the Heyday of Nationalist Mobilization? Ljubljana Military Veterans and the Language of Command”, în *Austrian History Yearbook*, 43, 2012.

STERGAR, Rok, SCHEER, Tamara, „Ethnic Boxes: the Unintended Consequences of Habsburg Bureaucratic Classification”, în *Nationalities Papers*, 46, 4, 2018.

SWANSON, John C., „Tangible Belonging and National Indifference: Being German in Interwar Hungary”, în *Nations and Nationalism*, 29, 3, 2023.

SZABÓ, Zsolt, „Adaptation, Assimilation, Integration, or Opportunism? The Case of a Family of Romanian Functionaries in Maramureş under Changing Regimes”, în Veronika Szeghy-Gayer (ed.), *Civil Servants under Changing Regimes in Central and Eastern Europe in the First Half of the 20th Century*, Košice, Institute of Social Sciences CSPS, Slovak Academy of Sciences, 2024.

TURDA, Marius, *The Idea of National Superiority in Central Europe, 1880-1918*, Lewiston-Queenston-Lampeter, The Edwin Mellen Press, 2004.

URBANITSCH, Peter, „Pluralist Myth and Nationalist Realities: The Dynastic Myth of the Habsburg Monarchy – a Futile Exercise in the Creation of Identity?”, în *Austrian History Yearbook*, 35, 2004.

WESTIN, Charles, BASTOS, José, DAHINDEN, Janine, GÓIS, Pedro (eds.), *Identity Processes and Dynamics in Multi-Ethnic Europe*, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2010.

ZAHARIA, Ionela, *Clerul militar din Austro-Ungaria în Marele Război*, Teză de Doctorat, Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca, 2016.

ZAHRA, Tara, *Kidnapped Souls. National Indifference and the Battle for Children in the Bohemian Lands, 1900-1948*, Ithaca și Londra, Cornell University Press, 2008.

Eadem, „Imagined Noncommunities: National Indifference as a Category of Analysis”, în *Slavic Review*, 69, 1, 2010.